

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ**

TOPLUMSAL DUYARLILIK PROJELERİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

“Müslüman Bilim Öncüleri”

Proje Kodu: 6163E885D02F4

SONUÇ RAPORU

Proje Yürütücüsü:

Doç. Dr. Hüsnü AYDENİZ
Edebiyat Fakültesi

Aralık, 2021

ERZURUM

İÇİNDEKİLER TABLOSU

ÖNSÖZ	3
ABSTRACT	4
MATERYAL VE YÖNTEM.....	5
PROJE UYGULAMASINA AİT GÖRSELLER	7
SONUÇLAR.....	15

ÖNSÖZ

İnsanlığın gelişim seyri dikkate alındığında görece hızlanan bir durum karşımıza çıkmaktadır. Bu ilerlemenin büyük oranda teknik alanda gerçekleştiği söylenebilir. Bununla birlikte aile, değerler, insan hakları ve insanların eşitliği gibi konularda bazı sorunların göz ardı edilmemesi gerekir.

Sözü edilen ilerlemenin gerçekleşmesinde pek çok farklı etkenin olduğu açıktır. Ancak bunlar arasında bilimin işlevi ve katkılarına ayrı bir değer atfetmek gerekir. Bilimsel ilerlemede insanlığın çoğu zaman birikimsel bir tarzda hareket ettiği ve farklı medeniyetlerin birbirlerinden etkilendiği açıktır. Ne yazık ki, modern dönem bu gerçeği kimi zaman öteleyen bir bakış açısına sahiptir. Özellikle Batı medeniyetinde hakim olan anlayış, bazı insafli ve istisnai değerlendirmeler bulunmakla birlikte, bilimin ilerleyişinin yegane kaynağının Batılı düşünür ve bilim adamları olduğu yönündedir. Ancak vakıa bunu doğrulamaktan uzak görünmektedir. Bu çerçevede Doğu medeniyetlerinin ve hususen İslam medeniyetinin bilime yaptığı katkı inkâr edilemeyecek bir düzeydedir.

Hazırlanan bu proje, özellikle genç nesillerin kendi tarihlerinde bilime katkı sunmuş olan seçkin simaları daha yakından tanımalarını amaçlamaktadır. Bu vesileyle, İslam medeniyetindeki bilimsel ilerlemeler daha yakından görülecek ve bir farkındalık oluşacaktır. Bu durumun, salt duygusal bir avunma olarak görülmemesi ve tarihteki başarıların günümüzde de tekrarlanmasının imkânı gösterilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bilim, İslam, Müslüman Bilim Adamları, Mantık, Tıp, Astronomi.

ABSTRACT

Considering the course of development of humanity, a relatively accelerated situation emerges. It can be said that this progress was mostly realized in the technical field. However, some issues such as family, values, human rights and equality of people should not be ignored. It is clear that there are many different factors in the realization of the mentioned progress. However, among these, it is necessary to attribute a special value to the function and contributions of science. It is clear that in scientific progress, humanity often moves in a cumulative manner and different civilizations are influenced by each other. Unfortunately, the modern period has a point of view that sometimes postpones this fact. The prevailing understanding, especially in Western civilization, is that the only source of the progress of science is Western thinkers and scientists, although there are some fair and exceptional evaluations. However, the fact seems far from confirming this. In this context, the contribution of Eastern civilizations and especially Islamic civilization to science is at an undeniable level. This project, which has been prepared, aims to make the younger generations get to know more closely the distinguished figures who have contributed to science in their own history. On this occasion, scientific advances in Islamic civilization will be seen more closely and an awareness will be created. It will be tried to show that this situation is not seen as purely emotional consolation and the possibility of repeating the successes in history today.

Key Words: Science, Islam, Muslim Scientists, Logic, Medicine, Astronomy..

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Bu çalışma bir Toplumsal Duyarlılık Projesi'dir. Projenin hazırlanmasındaki katkılarından dolayı Toplumsal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi'ne teşekkür ederiz.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Proje ekibi tarafından 08.11.2021-16.12.2021 tarihleri arasında Erzurum Palandöken Türk Telekom Nurettin Topçu Sosyal Bilimler Lisesi'nde gerçekleştirilmiştir.

Projenin Uygulanışı

Bu proje, Erzurum Palandöken Türk Telekom Nurettin Topçu Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerine yönelik olarak hazırlanmıştır. Proje kapsamında, Müslüman bilim adamlarının hayatlarını, yaptıkları çalışmaları ve ortaya koydukları ürünleri içeren sunumlar hazırlanmış ve öğrencilerle birlikte irdelendiği bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Başlangıç aşamasında İslam ve bilim konusu ele alınmıştır. Bu çerçevede İslam'ın temel kaynaklarının bilime verdiği öneme değinilmiştir. Özellikle Kur'an ve hadislerde ilmin önemine işaret eden ayet ve hadislerin üzerinde durulmuş ve bu kaynakların Müslümanları teşvik eden boyutları vurgulanmıştır. İslam'ın bilime verdiği önemin sadece teorik boyutta kalmadığı ve Hz. Peygamber'den itibaren pratik olarak dikkat çeken uygulamaların bulunduğu dile getirilmiştir.

İkinci aşamada, Müslüman bilim adamlarının mantık ve matematik alanındaki katkıları ele alınmıştır. Bilindiği üzere rasyonel temellerden yoksun olan bir çalışmada ampirik uygulamaların istenilen yönde ve hızda gerçekleşmesi mümkün değildir. Bu bağlamda hem mantığın hem de hayatın en asli unsurlarından olan matematiğin kavranmasının önemiyetinin sosyal bilimler alanında öğrenim gören öğrenciler açısından taşıdığı önem gösterilmeye çalışılmıştır. Bu faaliyette, ayrıca, modern dönemde ahlaki standartlardan kısmen uzaklaştırılmış olan uygulamalı bilimlerin sorunlu neticelerine ve İslam medeniyetinin buna bir alternatif oluşturabileceğine değinilmiştir. Bu vesileyle bilime yönelik çağdaş etik tartışmalar için bir ilgi uyandırılmaya çalışılmıştır.

Üçüncü aşamada, İslam'ın insan hayatına verdiği önemden hareketle tıbbın ne kadar önemli olduğu aktarılmaya çalışılmıştır. İslam'ın temel kaynaklarından da ilham alan Müslüman bilim

adamlarının bu bağlamdaki örnek çalışma ve uygulamaları gösterilmiş ve bir farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır.

Proje kapsamında, tarih ile şimdiki buluşturmak açısından önemli şahsiyetlerden biri olan ve geleceğe yönelik projeksiyonlarıyla dikkat çeken ünlü düşünürümüz Cemil MERİÇ'in eserleri öğrencilere ve okul kütüphanesine hediye edilmiştir. Bu bağlamda MERİÇ'in seçilmesinin özel anlamı ise, hitap edilen kitlenin sosyal bilimciler olması ve mezkûr düşünürün tarihten sosyolojiye kadar uzanan geniş bir birikimi eserlerinde yansımasıdır.

PROJE UYGULAMASINA AIT GÖRSELLER

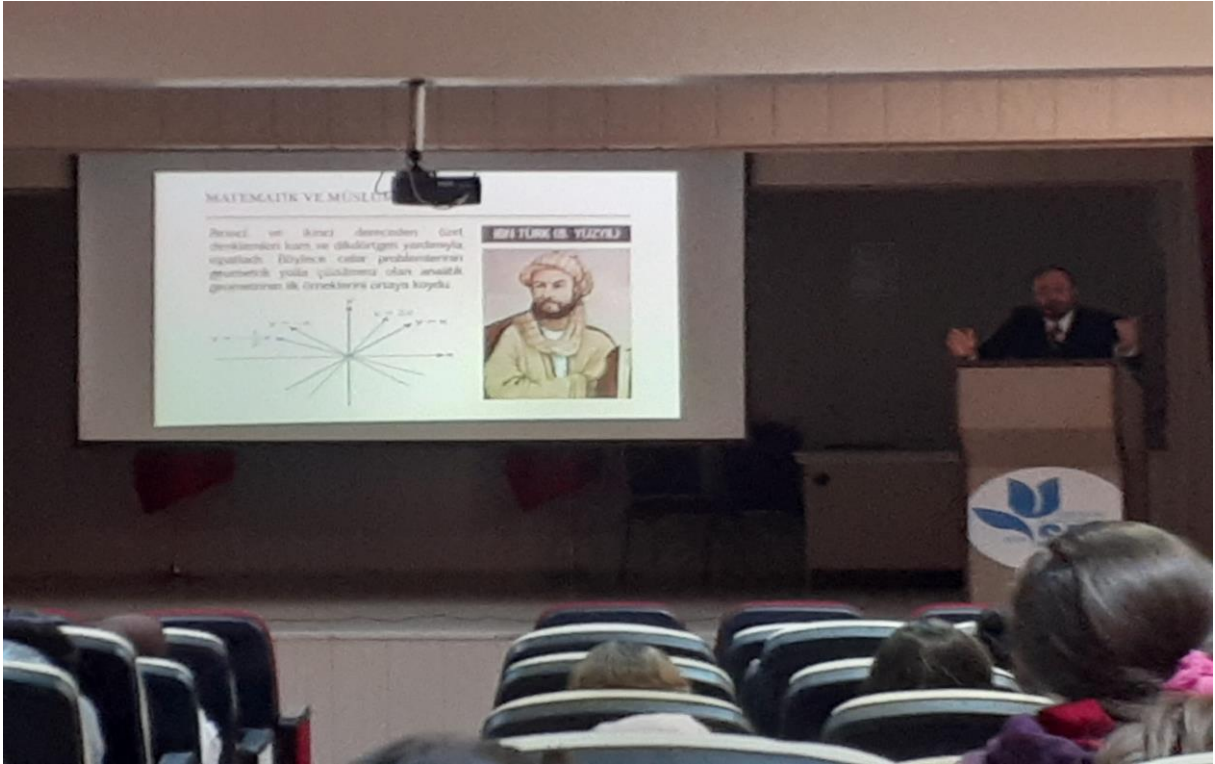
Projenin ilk sunumunda Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü Hadis Anabilim Dalı öğretim üyesi Doç Dr. Abdulvahap ÖZSOY “İslam’ın Bilimi Verdiği Önem” başlıklı bir sunum gerçekleştirmiştir.

Projenin ikinci aşamasında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Türk İslam Düşünce Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Hüsnü AYDENİZ tarafından “İslam Medeniyetinde Mantık ve Matematik” adlı bir sunum gerçekleştirilmiştir.

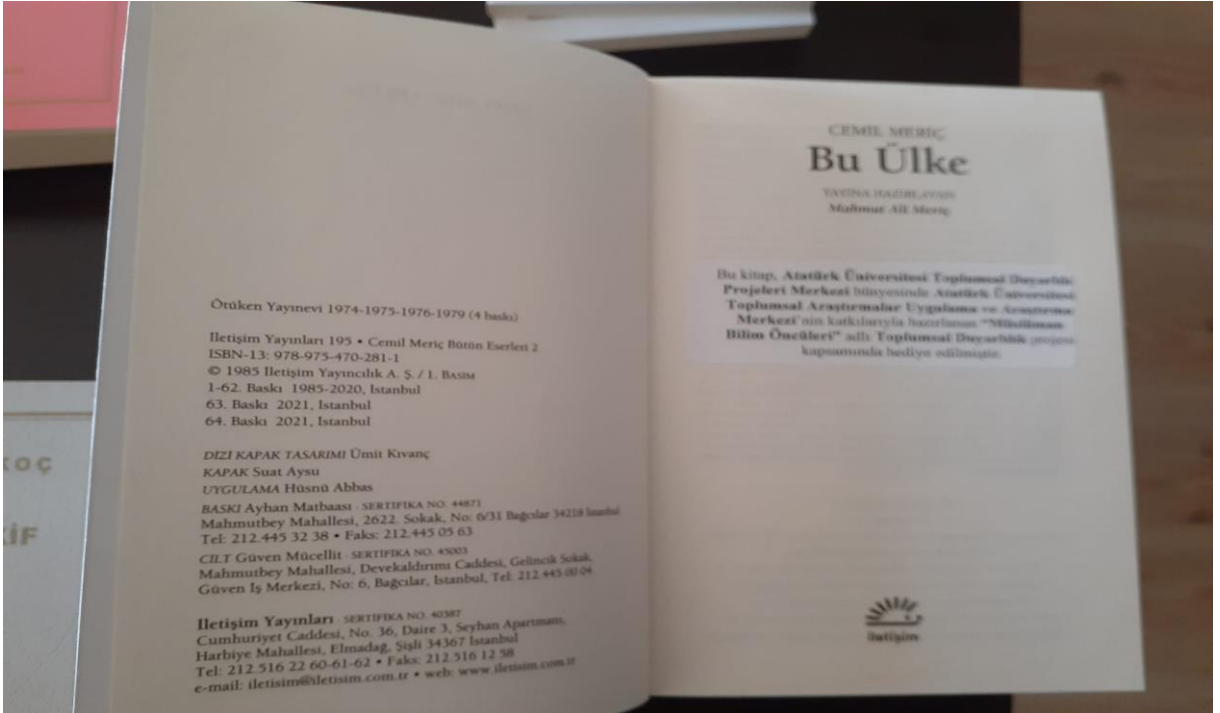

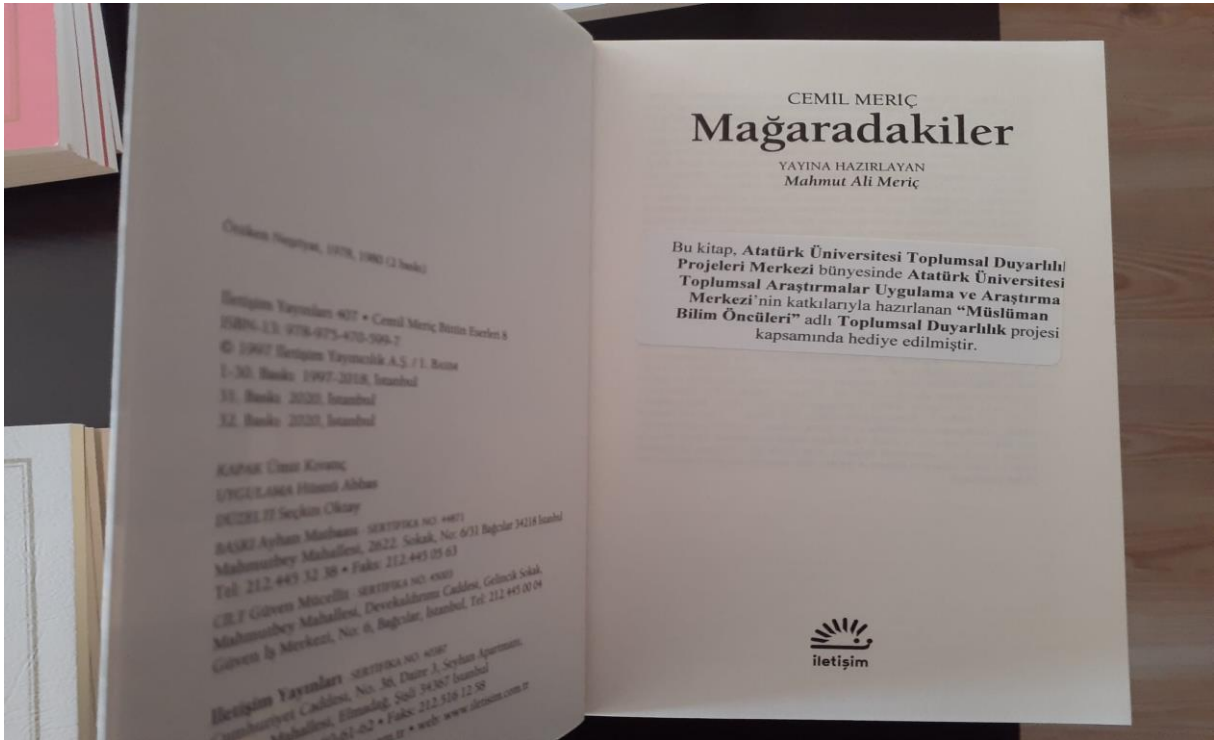
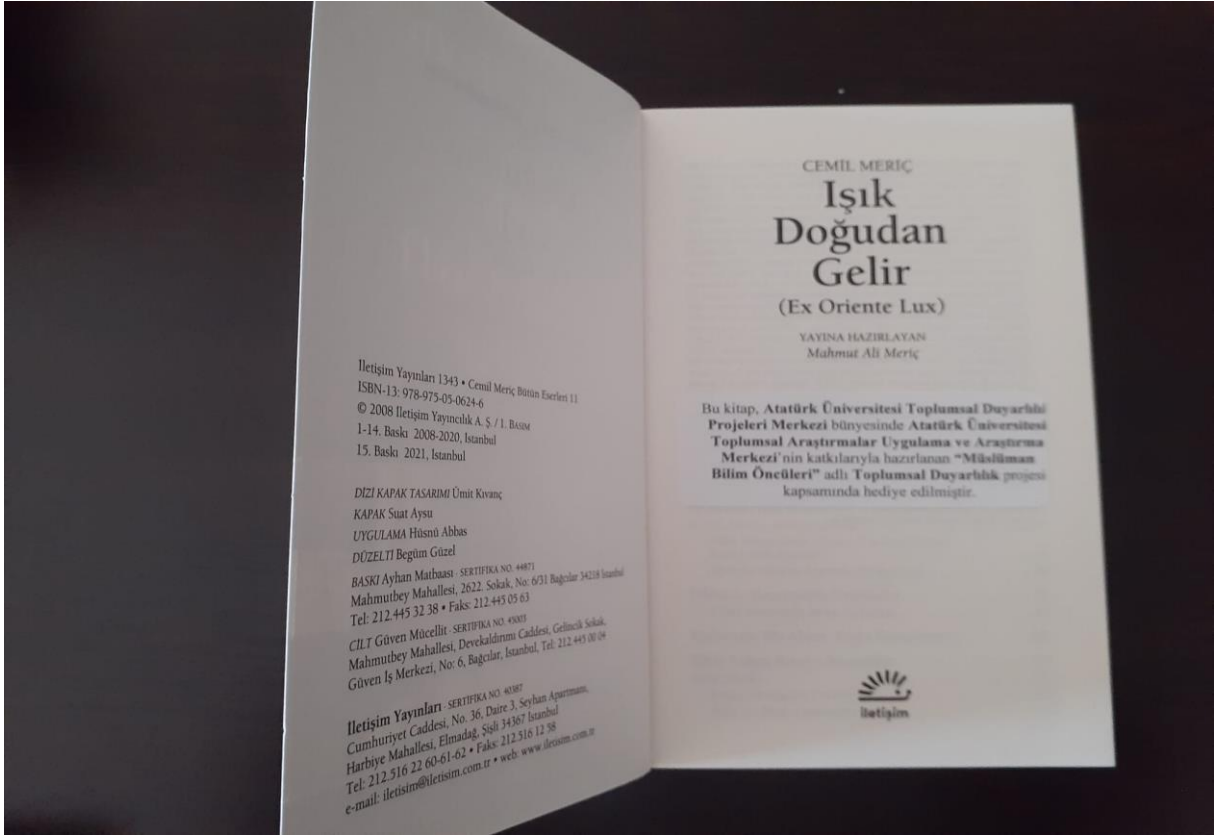

Projenin üçüncü aşamasında Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü Kalam Anabilim Dalı öğretim üyesi Dr. Öğr. Üyesi Fikrullah ÇAKMAK tarafından “İslam Medeniyetinde Tıp” adlı bir sunum gerçekleştirilmiştir.

Proje kapsamında öğrencilere ve okul kütüphanesine kazandırılmak üzere Cemil MERİÇ'in eserleri hediye edilmiştir.

fa Kutlu
YAT
LDİR

Ötüken Yayınevi, 1974, 1977 (2 baskı)

İletişim Yayınları 379 • Cemil Meriç Bütün Eserleri 7

ISBN-13: 978-975-470-580-5

© 1996 İletişim Yayıncılık A.Ş.

1-25. BASKI 1996-2017, İstanbul

26. BASKI 2018, İstanbul

KAPAK Ümit Kıvanç

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Sait Kızılrırmak

BASKI Ayhan Matbaası - SERTİFİKA NO. 22749
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3
Bağcılar, İstanbul Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit - SERTİFİKA NO. 11935
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları - SERTİFİKA NO. 10721
Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212 516 12 58 • Faks: 212 516 12 58
www.iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

CEMİL MERİÇ

Umrandan Uygarlığa

YAYINA HAZIRLAYAN
Mahmut Ali Meriç

Bu kitap, Atatürk Üniversitesi Toplumsal Duyarlılık Projeleri Merkezi bünyesinde Atatürk Üniversitesi Toplumsal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin katkılarıyla hazırlanan "Müslüman Bilim Öncüleri" adlı Toplumsal Duyarlılık projesi kapsamında hediye edilmiştir.

SONUÇLAR

Projenin hazırlanmasında bazı temel hedefler göz önünde bulundurulmuştur. Bunların ilki, hedef kitle olarak belirlenen öğrencilerde kendi tarihlerindeki başarılarla ilişkin bir farkındalık uyandırmaktır. Bu çerçevede, yapılan sunumların ardından önemli bir ilginin olduğu gözlemlenmiştir. Gerek öğretmenleri gerek öğrencilerin bu tarz faaliyetlerin devam etmesi konusundaki talepleri, istenilen hedefin büyük oranda elde edildiğini göstermiştir.

İkinci hedef olarak, geleceğin sosyal bilimcilerinin çok yönlü bir perspektife kavuşmalarına katkı sunmak olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda, hedef kitlenin uğraş alanına doğrudan hitap eden mantık ve matematiğin yanında, uygulamalı bilimlere yönelik bilgiler veren sunumların sonunda, öğrencilerden gelen tepkiler sevindirici derecede yüksek olmuştur.

Üçüncü hedef olarak, geçmişte elde edilen başarıların bir hamaset unsuru olarak görülmeleri değil de, günümüzde de elde edilebilir olduklarının işlenmesidir. Bu bağlamda, özellikle son yıllarda ülkemizde kaydedilen bilimsel gelişmelerin paylaşımları yapılmış ve öğrencilerin bu konuya ilgi düzeylerinin yüksek olduğu ve bu tür faaliyetlerle daha da artırılabilceği gözlenmiştir.